

Muzeum Ziemi Lubińskiej

Edward Rippel*

Muzeum powstało w rezultacie wieloletnich starań działaczy Towarzystwa Miłośników Ziemi Lubińskiej i rozpoczęło działalność w 2002 r. Utworzenie muzeum stanowiło realizację uchwały podjętej na zjeździe założycielskim stowarzyszenia z 1963 r. i było możliwe dzięki otrzymaniu na ten cel od KGHM Polska Miedź SA budynku byłej kompressorowni na terenie Szybu Wschodniego Zakładów Górniczych *Lubin*. Przedwojenne muzeum nie przetrwało wojennej zawieruchy i w 80-tysięcznym Lubinie nie było po wojnie takiej instytucji.

Statutowe działania i cele, które stawia przed sobą Muzeum Ziemi Lubińskiej, to:

□ gromadzenie, opracowywanie i prezentowanie dokumentów dotyczących odkrycia złoża rudy miedzi oraz osiągnięć Zagłębia Miedziowego (ryc. 1 i 2);

□ kolekcjonowanie, zabezpieczanie i eksponowanie maszyn i urządzeń przemysłu miedziowego (ryc. 3);

□ urządzenie wystaw, plenerów, sympozjów i szkoleń;

□ kultywowanie tradycji górniczych;

□ zbieranie, opracowywanie i udostępnianie dokumentów związanych z dziejami ziemi lubińskiej;

□ prowadzenie działalności wydawniczej oraz edukacyjnej przez udostępnianie zbiorów i organizację warsztatów.

O atrakcyjności muzeum świadczy, że mieści się na terenie Szybu *Bolesław* Zakładów Górniczych *Lubin*, czyli na terenie czynnej kopalni. Zwiedzający mają więc możliwość zobaczyć, jak wyglądają maszyny i urządzenia górnicze w swoim prawie naturalnym środowisku (ryc. 3).

Pierwotnie siedzibą muzeum miała być kaplica zamkowa, ufundowana jeszcze przez Ludwika I w XIV w., znajdująca się w centrum miasta, lecz tam nie byłoby

możliwości prezentowania ciężkich maszyn i urządzeń górniczych.

Dolny poziom muzeum zajmuje ekspozycja stała zatytułowana *Zagłębie Miedziowe*. W ciągu kilku lat zebrano wiele pamiątek, często pochodzących z prywatnych, rodzinnych zbiorów.

Możemy tu znaleźć zarówno spisana historię starego i nowego zagłębia, jak i informacje dotyczące osób, które przyczyniły się do powstania KGHM. Zgromadzono całą dokumentację (także korespondencję z władzami centralnymi), dzięki której możemy odtworzyć poszczególne etapy oraz problemy powstawania nowego zagłębia i obserwować, w jaki sposób zmieniało się miasto i ziemia lubińska wraz z rozwojem przemysłu wydobywczego. Wiele eksponatów związanych jest bezpośrednio z pracą górników, ubiorem i całą tradycją. Odnajdziemy tu typowe hełmy, lampy, pochłaniacze służące górnikowi w codziennej pracy, strój galowy używany przez górnika, np. podczas święta górniczego. Zgromadzone zostały także podstawowe narzędzia używane przez górników. Prezentowana jest również ekspozycja geologiczna obrazująca bogactwo występujących w zagłębiu minerałów. Z rodzinnych pamiątek możemy zobaczyć zapiski Jana Wyżykowskiego — odkrywcy polskiej miedzi — oraz mundur galowy Tadeusza Zastawnika — budowniczego i pierwszego dyrektora KGHM. Cenna jest też prezentacja publikacji związanych z przemysłem

Ryc. 1. Próbkę pierwszego koncentratu miedzi z 1968 r. Ryc. 1–4 fot. M. Rippel

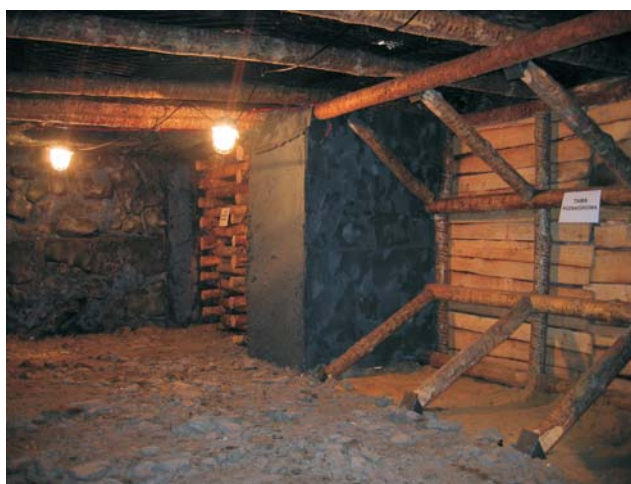
*prezes Towarzystwa Miłośników Ziemi Lubińskiej, Muzeum Ziemi Lubińskiej, ul. Skłodowskiej „Szyb Bolesław”, 59-300 Lubin, woj. dolnośląskie, skr. pocztowa 139

Ryc. 2. Ekspozycja fotograficzna

Ryc. 3. Tabor szynowy

Ryc. 4. Sztolnia górnicza

miedziowym. Warta podkreślenia jest galeria zdjęć z życia kombinatu i jego spółek, ilustrująca poszczególne etapy wydobycia rudy i produkcji miedzi (ryc. 2).

W okresie działalności w muzeum ekspozycyjnych było kilkadziesiąt wystaw okolicznościowych. Pierwszą była wystawa archeologiczna prezentująca przedmioty codziennego użytku z okresu osadnictwa pradziejowego i średniowiecznego, odnalezione na terenie obecnych powiatów lubińskiego i polkowickiego — uświadamiała ona zwiedzającym, od kiedy datują się początki osadnictwa na ziemi lubińskiej.

Warto wspomnieć o ekspozycji *Cuprum IX* czyli wystawie pokonkursowej IX Międzynarodowego Biennale Grafiki w Technikach Metalowych im. Mikołaja Pruzi oraz o wystawie fotograficznej *Nasza ojczyzna wtedy*, przygotowanej przez związek byłych mieszkańców powiatu lubińskiego i obrazującej architekturę i życie mieszkańców Lubina, Chocianowa, Rudnej i okolic do 1945 r.

Wiele postaci i istotnych wydarzeń z przeszłości pozostałoby w zapomnieniu, gdyby nie okolicznościowe wystawy w muzeum. Obok wcześniej wspomnianych, ciekawa okazała się również wystawa poświęcona Janowi Jonsonowi, z którą były połączone konkursy dla dzieci i młodzieży. Dla wielu była to możliwość uzyskania informacji o nowożytnym lekarzu i uczonym oraz poszerzenia wiedzy.

Bardzo ciekawa okazała się wystawa oryginałów i kserokopii dokumentów księcia Ludwika I, towarzysząca obchodom 650. rocznicy powstania Kodeksu Lubińskiego. Dokumenty te zostały wypożyczone z Archiwum Państwowego we Wrocławiu i dla wielu zwiedzających była to pierwsza okazja zobaczenia XIV-wiecznych pergaminów i pieczęci książęcych. W posiadaniu muzeum są repliki dwóch Kodeksów Lubińskich z legendą obrazową o św. Jadwidze z 1353 i 1451 r.

Sześćdziesiąta rocznica powrotu Lubina do Macierzy zaowocowała wystawą *Osadnicy ziemi lubińskiej*, przypominającą, skąd przybyli powojenni mieszkańcy powiatu, jakie tradycje kultywowali i jak integrowało się miejscowe społeczeństwo.

Ważne miejsce w działalności muzeum zajmuje organizacja wystaw dorobku artystycznego środowiska osób niepełnosprawnych *Piękno nas łączy* oraz spotkania integracyjne. Corocznie z okazji Barbórki odbywają się spotkania kierownictwa KGHM Polska Miedź SA z młodzieżą szkół noszących imię Jana Wyżykowskiego.

Z muzeum współpracują Stowarzyszenia Twórców Kultury oraz Lubińskie Towarzystwo Numizmatyczne, dzięki czemu można organizować wystawy plastyczne oraz pokazy bicia monet. Imprezy często są uświetniane występami chóru górniczego, orkiestry górniczej czy zespołu dziecięcego *Gwarkowie*.

Muzeum dysponuje biblioteką i wideoteką oraz sprzętem audiowizualnym, co umożliwia urządzenie projekcji filmów o powstaniu i funkcjonowaniu Zagłębia Miedziowego. Muzeum udostępnia również do zwiedzania komorę solną i sztolnię górniczą przedstawiające środowisko pracy górnika. Osobom, które nie mogą uczestniczyć w prawdziwych „kopalnianych zjazdach”, muzeum daje szansę zobaczenia i wyobrażenia sobie warunków pracy w zakładach KGHM (ryc. 4).

Ślady przeszłości zgromadzone w Muzeum Ziemi Lubińskiej pozwalają miłośnikom małej ojczyzny przypomnieć jej bogatą, chociaż czasem skomplikowaną historię. Zwiedzający mają szansę uświadomić sobie, jaki wkład w dzieje Polski wniosła ziemia lubińska.

Warto wspomnieć, że dysponujące ciekawymi ekspozycjami muzeum powstało i funkcjonuje jako inicjatywa społeczna i wstęp do muzeum jest bezpłatny.